

ÇİÇEKLER BÜYÜR

EMİNE İŞINSU

*Babam Aziz Zorlutuna'nın
ruhuna tükenmeyen sevgimle*

BİRİNCİ BÖLÜM

“Seni çok seviyorum Mehmet Ali.”

Gürültüden sonra kulağıma çarpan bu sakin ses, benim sesimdi. İçine yüreğimi, bedenimi, varlığımın tümünü koymuşum... Tanıdım!

Derken... Hafızamın bir köşesine gömülüp kalmış bir hatıra kıvıldaıyıp, canlandı:

Her şeyi pek açık gördüm, renkler hiç solmamıştı, bahar havası ciğerlerime doldu. Demek o günler, pek de uzaklarda değilmiş! 1960'lar olmalıydı, ortaokul birinci sınıftaydım, on iki yaşında...

Tabiatta değişiklik yoktu. O bizim ihtiyar, koca güneş arza bir kez daha sırtmış, karlar erimeye başlamış, toprak su içiyordu. Toprak ha! Sahibi uğruna her bir şeye katlanabilen bir dişi köledir, onu iyi bilirim. Beslenmek ve doymak ister, ötesine aldırılmaz. Çektiği eziyeti; çapayı, traktörü, daha bilmem neyi... unutmuştur. Parçalandığını, aşağılandığını aklına bile getirmez; kendisinden istenileni, kendisine bağlanan umudu hatırlar, verir... Doymaya görsün, elbet verir!.. “Canım toprak”, “ana toprak” falan filân gibi övgülerin yalnız alanlar tarafından, aldıkları sürece yapıldığını da bilmez yahut bilmek istemez!

İşte 1960'ların baharında toprak, kar suyunu yavaş yavaş emip içine sindirirken, şükranını ifade etmek için olsa gerek,

bağrından akçabardakları fıskırtmıştı. Her yıl yapar bunu. Toprağın suyla karışıp balçıklaştığı yerlerde ak yüzlü nazlı çiçekler, ak saplarının üstünde ürkek bir sevinçle titrerler... Bu çiçekler üzerinde açtıkları balçığa yakışır mı yahut o ince, zarif saplardaki kudret nasıl bir şeydir ki, bazen de başları üzerindeki karı delip boy verirler... Bilmiyorum. O zamanlar zaten böyle şeyleri düşünmez, sadece hissederdim. Bir heyecan, incesinden kalınına bedenimi saran bütün kan damarlarımda dolaşır; ben, ona isim bulamazdım.

Töremizdir, 6 Mayıs'ta okul çocuklarını kıra götürürler. 6 Mayıs, Sosyalist Hayvan Bakıcıları'nın günüdür; köyün çobanları da bir yıllık resmî görevlerine başlamak üzere bugün seçilirler.

Kırda, öğrenciler, ak çiçekleri koparıp, birer ince dala dikerler. Süslü dallar, çocuklardan analara verilen onaylanmış armağandır. İlbaharın armağanı! İlbaharın, yazın, güzün, kışın yegâne armağanı desek, daha doğru.

Çılgık çılgıca koşuşan çocuklar, son derece saf bir güzellik ifade eden çiçekleri, hiç acımadan koparıp, büyük dikkat ve beceri ile dallara diziyorlardı... Kıvrılan sapların yana düşürdüğü ak yüzlerde can çekişmenin ıstırapı değil, herhâlde kocaman bir hayret vardı:

"Demek, hayat budur!"

Ben, samimiyetle çiçeklerin böyle hüküm verdiklerini sayıyordum.

Gürültü çok fazlaydı, öğrencilerin tepindiklerini görüyordum. Akçabardakların bir kısmı dallara dizilirken, büyük bir kısmı da çamurlu küçük ayakkabıların altında ezildi... "Demek hayat budur!"

Oysa bunlar, karların altından başlarını uzatırken hakikaten güçlüydüler, umutla gülümsemişlerdi. Öyle ya, hayattan bir haz bekleyecek kadar kudretli ve beyazdılar. (Çok sonraları bu iki sıfatın yan yana gelmesinden umudun değil, umutsuzluğun doğması lâzım geldiğini öğrendim.)

Vahşetin değişik yüzlü tohumları gibi toprağın üstünde zıp zıp zıplayan çocuklardan uzaklaşmış, bir ağaca dayanmış, öyle bekliyordum. Ne beklediğimi kendi kendime itiraf etme imkân yoktu tabii. Derken, gördüm onu. Yine saçları alnına dökülmüştü, kızıl-kumral iri bukleler... Üzerinde kendisine büyük gelen bir lacivert ceket vardı. Hemen anladım babasının ceketini olduğunu. Etekleri, kasıklarını geçmiş, dizlerine kadar uzanmış, kol yenleri nerdeyse parmaklarını örtecekti. Bacağında ise, kaç yıldır tanıdığım eski pantolonu, rengi atmış, daralmış, bir hayli kısalmış, eski kaba botlarının da kapatmadığı çorapları görünüyor. Tek tekti çorapları, biri siyah, öbürü kirli beyaz. Bütün hepsini, o bana yaklaşırken, bir anda görüverdim. Yine bir akım geçer gibi oldu vücudumdan, yine yay gibi geriliverdim.

Geldi, tam önümde durdu. Sanırım o lacivert ceketle, babasının giysisiyle bana gösteriş yapmak istiyordu.

– Ne o, dedim, nedir bu hâlin?

Karşılaştığımız zamanlar ekseri ilk konuşan ben olurum. Telâşımı, heyecanımı örtmek istercesine alalacele bir şeyler bulur, pek de düşünmeden kelimeleri ardı ardına sıralayıverirdim. Farkında olduğum en belirli duygu, o zamanlar, sanırım, sadece onu incitmek arzusuuydu.

– Hâlimde ne varmış be?

Şaşırp kızmıştı, kazanmıştım! Pek de güvenmeye gelmez, şöyle bir tutup, ters yüz ediverir durumu, dikkat!.. Umursamazlıkla dudak büktüm.

– Şu ceket... dedim.

– Ee?

– Babanın değil mi?

– Babamın olsa ne var? Ne var?.. Yeni bir ceket bu, anlıyor musun, yeni!

– Senin değil!

Ayağını kaldırıp yere vurdu, çamurlu botun altında bir çiçek daha ezildi; o, farkına varmadı, avazı çıktığı kadar bağırdı:

– Yenidir, dedim sana.

– Senin olsa... senin olsaydı... yani demek isterim ki Mehmet Ali, güzel şey senin olandır, başkasınıniki değil, yani... demek isterim ki Mehmet Ali...

Demek istediğimi ben ne kadar bilebiliyordum ki ona anlatabayım. Fakat o:

– İstersem babamdan, bana verir, istemem ki... dedi, hiçbir şey anlamamıştı.

– İyi ya!.. dedim.

Onu şaşırtmıştım ama incitememiştim. Epey sustuk, birbirimizin yüzüne bakamıyorduk. O başını kaldırmış, tomurcuklanan ağaçları seyrediyordu galiba, ben, çocuklara bakıyordum, Fatma'yı seçtim aralarında. Mehmet Ali'ye döndüm:

– Akçabardak toplamıyor musun?

Çamurlu parmaklarını alnına götürüp buklelerini karıştırdı, neden sonra cevap verdi:

– Toplayıp da kime götüreceğim, anam var mı benim?

Ya sesinin dikliğinden, sertliğinden ya benim anamın varlığı ile yokluğu hiç belli olmadığından, ona acımadım. Omuz silktim:

– Babana götür.

Bu kez o omuz silkti, cevap vermedi, başını kaldırıp tekrar mühim işine döndü, dalları incelemeye devam etti. “Mariya'ya götür.” diyecektim, dilimi tuttum. Sonra o bana sordu:

– Ya sen niçin toplamıyorsun?

– Canım çekmiyor.

– Neden?

– Sana ne be, sana ne!

İlgisi hoşuma gidiyordu, bir şeyler daha sorsun istiyordum. Bir taraftan da karşımda böyle dikilip durması, canımı

sıkıyordu. Sebebini hiç bilemediğim bir suçluluk hissediyordum. Biraz önce ayakkabısıyla ezip, balçığa gömdüğü çiçeğe takıldı gözüm, suçu ona yükledim, ona öfkelen dim:

– Git yanımdan be, gitsene hadi...

İnadına durdu, gülümsedi. Ağaçları seyretmekten vazgeçmiş, ellerini cebine sokmuş, ayaklarının üzerinde yaylanıyor ve beni baştan ayağa süzüyordu. Yaşına göre, bedeni bir hayli gelişmişti ki, karşımda onu, kocaman bir erkek gibi görüyordum.

– Ben... dedi, biliyorum neden bu çiçekleri toplamadığını.

Yine attı bir yalan; dudak büktüm:

– Neden?..

Kıvracağı yalanı suratına çarpacaktım, tetikte bekliyordum.

– Çünkü bu çiçekler sana benziyor, kıyamıyorsun!

– Haa?

– Çiçekler sana benziyor dedim.

Hiç aklıma gelmemişti, kendimi bir çiçeğe benzetmek ha, garip! Elimde olmadan baktım onlara. İncecik beyaz saplarını, eflatuna kaçan pembemsi beyaz yapraklarını gördüm. Tüy gibi, kelebek gibiydiler... Bir an bocaladım galiba, hiçbir şey diyemedim. Mehmet Ali, “Hoo ho hoo!” diye pek kaba güldü:

– Çünkü... dedi, senin gibi küçücük onlar, hem de çelimsiz, hem de beyaz! Ben ezerim onları, hepsini ezebilirim. Bak, bak...

Pis, eski botlarıyla bastı çiçeklerin üzerine, bastı... Bu küçük katliamı soluksuz seyrediyordum, boğazıma bir yumru tıkanmış, konuşamıyorum, genzim yanıyor, burnum sızlıyor... Ve ben “zayıf” ha, “çelimsiz” ha, ben “beyaz” ha?.. Öyle bir “beyaz” deyişi vardı ki, sanki o beyaz, güneşi örten bir leke idi! Hiç olur mu, ne der bu çocuk, ne yapar bu çocuk!.. Öbür kızanlar da, sanki hiç işleri yokmuş gibi, birer ikişer başımıza toplandılar, Mehmet Ali'nin sözlerini duymuş olacaklar, el çırpıp bağırmaya başladılar:

– İl-ay, İlay Akçabardak İ-laay!.. Akçabardak İlay!.. İl-ay, İl-ay...

Ağlamak geliyordu içimden, haykırmak, tepinmek ve o çocuğu tutup, boynunu koparmak! Yapabileceğim şey ise ağlamamak, daha doğrusu gözyaşlarımı onlara göstermemektir. Kollarımı arkaya dolayıp, ağaca sarıldım sıkı sıkı, gökyüzüne baktım. Güneş çekiliyor olmalı, gök pembemsi, grimsi. Hayır, gözyaşlarım onların önünde akmayacak! Havalara bakmaya devam ediyorum. Çocuklar “Akçabardak İlay”dan bir türküyakmışlardı. Kulaklarım uğulduyor, daha neler vızıldadıklarını duymuyordum, türkünün ahengi beynimde çınliyordu. Ağaca daha çok sarılıp, derin derin nefes aldım. Sonra, Mehmet Ali'nin o koca kahverengi gözlerinin içine baktım, iyice baktım, nefesimi ayarladım:

– Sense... dedim ona, küçük bir kırmızı yılanın Mehmet Ali!

Sesim çok sakindi, bu etkiledi sanırım öbür çocukları, sustular. Tekrarladım:

– Bir ufak kırmızı yılan, işte hepsi bu.

İnce uzunluğundan yılanı, saçlarının renginden de kırmızıyı bulmuştum besbelli. Kollarımı çözüp ağaçtan, “Başka ne diyebilirim?..” gibilerden iki yana açtım, hiçbirini görmeden çocukların hepsine baktım, onları etkilemişim, zaten Con Ahmet'in oğlunu sevmezlerdi, beni bırakıp Mehmet Ali'ye sataşmaya başladılar:

– Kırmızı yılan Mehmet Alii... Mehmet Ali kırmızı yılan, kırmızı yılan Mehmet Ali...

Onlar bağırsadursun; ben yine başım dik, burnum havalarda, (O anda galiba dedemin masallarından birinde yaşıyordum.) tıpkı bir sultan gibi süzülüp aralarından ağır ağır yürüdüm... Arkamdan sesleri geliyordu. Mehmet Ali'nin biriyle kavgaya tutuştuğunu, küfürlerini, gürültülerini duyuyordum. Belki çamurların üstünde yuvarlanıyorlardı... Lacivert ceket kirlenmiştir, babası kızacak. Dönüp de bakmadım arkaya,

hiç bakmadım. Fatma'nın koşup yanıma geleceğini umuyordum, gelmedi. Yürümeye devam ettim...

Biraz ötede dedemle Çakır İsmail dedeyi fark ettim. Acaba bizleri görüp, konuştuklarımızı işitmişler miydi? Çocuklardan yana bakıyorlardı. Peki onlar, böyle ikide bir başlarını alır, kır-lara açılır, ağaçlıklara gider ne yaparlar, ne konuşurlar?.. Kal-dı mı yapacak işleri?.. Ya konuşacak konuları?..

Kaç yılın arkadaşı onlar, dedem yüz yaşında olmalı, belki iki yüz! Çakır İsmail de çocukluk yoldaşı. Dağlara beraber çıkmışlar, Çanakkale'ye beraber gitmişler, gazetede çalışmaları, cemiyetteki faaliyetlerinde ve silâhların arkasında hep beraber olmuşlar. Onların hayatını düşündükçe şu yüz, iki yüz sene de az!

Yanlarına gittim, dedem yüzüme bakmadan kolumdan çekti, dizlerinin üstüne oturttu. Çakır İsmail:

– Aferin kızanım, dedi, iki lâf edip, onca çocuğun aklını çel-din, aferin! Hüseyin be, şu senin kızanda iş var, akıllı, cesur.

Dedem bir süre cevap vermedi. Dalıp gitmişti, gözleri ışı-yordu, neden sonra beni göğsüne daha bir sıkıca bastırıp:

– Ah! dedi, ah!..

Tütün kokulu soluğu sıcaktı, yüzümü okşar gibiydi. Damar-ları mor mor kabarmış, derisi çatlamış koca ellerini ovuşturdu:

– Daha su lâzım, dedi, su, toprak, hatta gübre lâzım.

– Haal!..

Elbet şaşırır Çakır İsmail, o bilmez dedemin beni “Taze fi-danım,” diye sevdiğini. Bir şey anlamaz, şaşırır çünkü dedem ha bire “taze fidanı” üzerine konuşuyor:

– Hepsi lâzım, hepsi. Çünkü çok taze, yeni tomurdu! Ye-ni... Ama bilmem ki benim nanca zamanım kaldı, yetecek miyim ona?

– Günü, suyu bulursun belki, toprak? Hıh, vermezler!

Çakır İsmail'i “toprağı” fikrinden çekip koparmak zor.

– Duymadın mı herifi dün, diye devam etti. Ne söyledi, şunca toprak bıraktık size, buldunuz da, aç it gibi ürüyor musunuz, dedi, eğer istersek dedi, oncağızı da alırsız elinizden, dedi. Sen de oturmuş gübre sayıklarsın, günü geldi hayvanların b...u bile devlet malı oldu, verir mi sana gübre?.. Aklını mı kaçırdın abe pehlivan?

Yakmaktan pek hoşlandığım kâğıt parçaları gibi birden parlayıp birden sönuvermişti ihtiyar. Tıpkı o kâğıt parçaları gibi kıvrılıp sarardı; bir avuç kara toz kaldı geriye, sanki “püff” desem, dağılacak!

Dedem yine, onu hiç... hiç anlamamıştı:

– Abe sen ne dersin İsmail?

– Ya sen neden bahsettin?

Şaşkın bakiştılar.

Berberer geçen şunca yılın, bir anlık kıymeti yoktu onlar için, sanırım ne kırılmış, seyrelmiş saçların, ne yüzlerini bölük pörçük eden çizgilerin farkındaydılar. Çünkü Hüseyin Pehlivan'ın gri gözleri hâlâ hançer pırılısında, Çakır İsmail'in kenetlenmiş çenesi hâlâ çok güçlü. Hâlâ!.. Geriye kalan?.. Oysa eski günlerde çok şey vardı bölüşükleri: Korku, iman, zafer, kan; yenilgi, çığlık, zafer, sevinç! Endişe... Duyguların tümü ve duygu ötesi... Kavramlar. İman!

Dinledim o günleri, çok dinledim. Sonraları, “Acaba yaşayan ben miydim?” diye düşündüğüm oldu. Umut soluğu gibi bir şey...

Kasaba kasaba, köy köy dolaşıp gençlere spor kulüpleri kurduran Mehmet Behçet tanıştırmıştı onları. O gün bugün, ayrılmaz yoldaş oldular. Yeşilin en derininde, Deliorman akşamlarındaki sükûtta ve fişek sürerken tüfeklerine ve çığlık köy baskınlarında... Sarı kızın mezarı başında!

Razgrat'ta ise Mahmut Necmettin'le başlayan dostluk, sacayağı olmuşlar! Der ki:

“Necmettin o saf çocuk yüzünde iki koca göz taşırdı ki uşam, öyle tesirliydi ki o gözleri, işte yaşının küçüklüğüne rağmen bizi sürüyüp götürdü ardından. Ben, İsmail, Necmettin...

Ben, İsmail, Necmettin...

Türk Sadâsı gazetesini!

“Hep üçünüz beraber miydiniz dede, yalnız üçünüz mü?”

“Vardı başkaları elbet, çok... Okumuş kişiler, yazarlar, öğretmenler, çok. Ama biz üçümüz, nasıl söylesem, kafa arkadaşları gibi değil yalnız, gönüllerimiz kardeşti. Anlayabilir misin, bu yüzden o, Çanakkale’ye varalım, deyince...”

Cihan Savaşı’nda, Çanakkale’de çarpışmak için buradan kaçarlar. Edirne’de birkaç ay silâhli talim gördükten sonra, Gelibolu’ya sevk edilirler. Mahmut Necmettin orada, fena hastalanır. Öldü ölecek diye yürekleri titrer. Ölmez ama, silâhsız sıhhiyedir artık sınıfı, İstanbul’a Hilâhahmer Genel Merkezi’ne gönderilir. Bizimkiler savaşmaya devam eder.

Üçü tekrar buluştukları zaman, Çanakkale’den koyuvermedikleri düşman gemilerinin, İstanbul Boğazı’ndan süzülüp gelişlerini, beraber seyretmişler, beraber ağlamışlar. Daha fazla duramamışlar mütareke başkentinde, dönmüşler.

“İstanbul’da yapacağımız bir şey kalmamış gibi geldi bize, belki burada...”

Mahmut Necmettin, Razgrat’a matbaa kurmuş, Deliorman gazetesini çıkarmaya başlamış.

“Ne de olsa Necmettin okumuş adam, bilgili yazar. Bizden üstün tarafları çok. Hem...”

Rakı sofrasında sohbetlerde, güzel sevmeye de üstün Mahmut Necmettin. Yüzünün çocuksu saflığı geçmiş, incelmış, manalanmış, şık bir genç adamdır artık. Kelebek bıyığına özen göstermektedir. Kadınlar arasında itibarlıdır... Bizimkilerin pek iyi silâh kullanan kalın, kaba parmaklarına karşı; onunkiler zarif, bakımlı... kalemini kullanmakta tüfek yerine.